

Runstenens nedre del, vars ristning uppenbarligen redan på 1600-talet varit svårt skadad, är numera förlorad.

Ljusgrå granit. Höjd 1,58 m., bredd 0,86 m. Ristningen är djupt huggen och alla bevarade runor äro säkra.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter Rhezelius och Hadorph):

[**h** . . . **luk** × **lit** + **raisa** ×] **staina** × **eftir** × **olaif** × **sun** **sin** × **auk** × **eftir** × **ketil**[**munt** × **broður**] . . . **n** ×

5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55

Holmlaug_R(?) let ræisa stæina æftir Olæif, sun sinn, ok æftir Kætilmund, broður (si)nn.

»Holmlög lät resa stenarna efter Olev, sin son, och efter Kättilmund, sin broder.»

Till läsningen: Efter 1 **h** har ristningsytan tydligen flagrat. I 13 **s**, med vilken runa det bevarade partiet börjar, har övre leden förlorats. Alla **e**-runorna, 19 **e**, 38 **e** och 44 **e**, äro tydligt

stungna. — Rhezelius: 1—12 ===== **aluk** + **lit** + **raisun** +; sk efter 24 **o** och 31 **n**; 36 **y**, 37 **g**, 38 **i**, 44 **i**; 58 **n** och följande sk saknas. — Hadorph och Helgonius: Runorna 2—4 (**luk**) saknas; 19 **i**; mellan 31 **n** och 32 **s** inskjutes ett **n**; 38 **i**, 44 **i**, 46 **u**, 49 **i**; runorna 55 **p**, 56 **u** och 57 **r** saknas. — Dybeck: Runorna 1—12 och 51—57 saknas. — Brate: Runorna 1—12 och 46—58 saknas; sk efter 58 **n** saknas också: »Af namnet **ketilmunt** äro blott runorna **ket** synliga, de öfriga äro dolda under jorden.»

Inskriftens första namn har uppenbarligen redan på 1600-talet varit skadat. Rhezelius ser slutet av detsamma, vilket han har uppfattat som **aluk**. Hadorph och Helgonius ha endast kunnat se ett **h** i namnets början. Med stöd av dessa uppteckningar kan man förmoda, att namnet varit *Holmlaug*. Kvinnonamnet är sä-

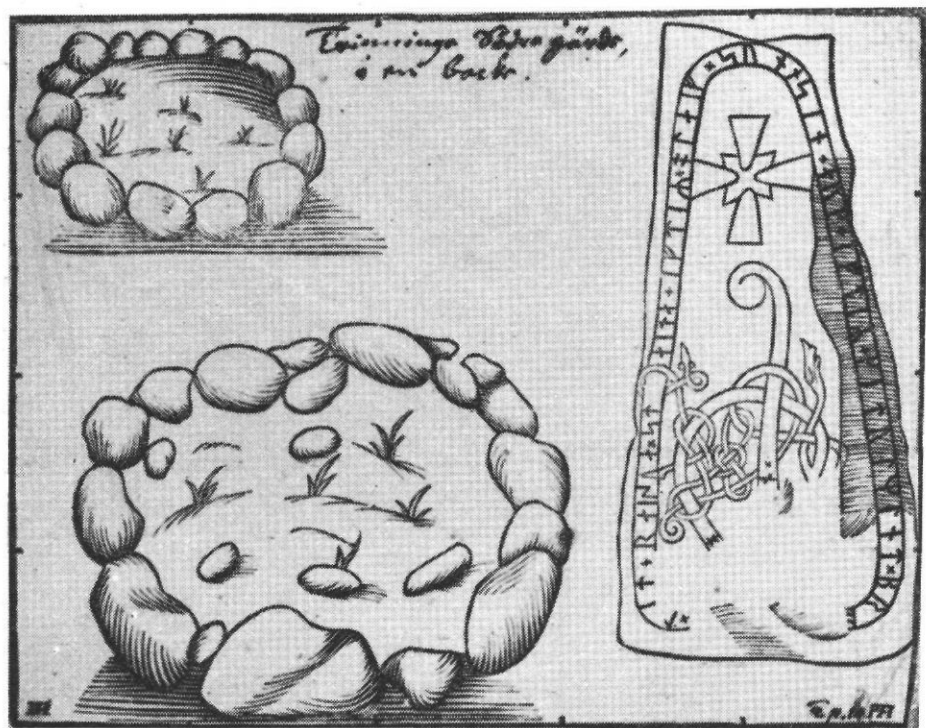

Fig. 290. U 285. Tryninge, Hammarby sn. Nu vid Torsåker.
Efter B 100.

kert styrkt i ett par inskrifter. Det skulle också kunna vara ett *Holmlaug_R*, med av ristaren utelämnat nominativ-**R**, jfr U 243. Samma namn har möjligen stått på U 286.

Namnet *Kætilmund_R* förekommer ganska ofta i runinskrifter (o. 15 belägg), och det är också »rätt vanligt» under medeltiden (se Lundgren-Brate).

De i inskriften omnämnda »stenarna» äro U 285 och 286, vilka ursprungligen ha stått bredvid varandra på ättebacken vid Tryninge.

Med all sannolikhet äro båda monumenten ristade av samme, skicklige ristare.

286. Tryninge, Hammarby sn. Nu vid Torsåker.

Pl. 177.

Litteratur: L 443, D 2:85. J. Bureus, F a 6 s. 168 n:r 26 (Rhezelius), F a 5 n:r 173, F a 1 s. 43; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 185; H. O. H. Hildebrand, Skrivelse till VHA Akad. den 24/7 1866 (ATA); UFT h. 5 (1876), s. 12; E. Brate, Anteckningar 1907 (ATA).

Äldre avbildningar: Helgonius och Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta 3); Dybeck a. a.; Brate foto 1907 (ATA).

Runstenen står i parken vid Torsåker, 500 m. V om huvudbyggnaden, 16 m. från Fysingens strand, 2 m. N om en promenadväg. På 1600-talet stod den i ett gärde vid Tryninge (nu Stjärnborg), intill U 285. Stenarna ha tydligen stått på ättebacken. Rhezelius: »Ibidem Lijtet där ifrå.» Bureus (F a 5): »än en samma stads». *Ransakningarna*: »J Trijninge giärd straxt wijdh byn 2^{ne} Runasteenar pårijtade medh Stenlagde rundlar såsom griffte ställen.» Peringskiöld: »Trijninge Södra gärde i en backe.» Vid Dybecks besök stod stenen »på Ösholmen i sjön Fysingen». Hur den kommit till denna plats, framgår av en skrivelse år 1866 från Hans Hildebrand till Akademien: »Till åtlydnad af Akademiens mig gifna uppdrag att granska de nyfunna runstenarna i närheten af det Löwenströmska Lazarettet ..., begaf jag mig onsdagen den 11 innevarande månad till nämnda socken och uppsökte genast de två stenarne, liggande den ene i trädgården, den andre i parken vid Thorsåker, dit de blifvit förde från Stjernborg, det gamla Trynninge, af båda ställenas gemensama egare, Hr. Brukspatron Vestling. Som han hade fått gräfvat upp stenarne från temligen stort djup i ett dygt gärde, hade han trott, att de skulle vara okända.» Längre fram i samma skrivelse tillfogar Hildebrand: »Egaren till Thorsåker erbjöd sig att resa de två stenarne å de platser der de nu ligga, den afslagna med erforderligt stenunderlag, för att förhindra hans nedsjunkande i jorden. Hr Vestlings åtgärd att flytta stenarne torde kunna erhålla Akademiens gillande, då de vid Stjernborg, som nu bebos endast af statfolk, vore mer utsatta för vanvård.» — Brate skriver om stenens plats: »Dybeck säger stenen finnas på Ösholmen i sjön Fysingen. Den låg vid mitt besök 1904 på en i sjön utskjutande udde, som alltså är den forna holmen, 3 steg från stranden vid en väg, som leder genom parken längs stranden nedanför ett rätt högt berg. Runstenen restes 1905 av baron Åkerhjelm på Torsåker på den plats, där den fanns liggande, och står nu mellan vägen och sjön med inskriftsidan mot vägen.»

Fig. 291. U 286. Tryninge, Hammarby sn. Nu vid Torsåker. Efter träsnitt i Peringskiölds Monumenta 3.

Ristningens nedre högra del har gått förlorad.

Skadan hade redan på 1600-talet samma omfattning som nu. På bevarade partier är ristningen klar och tydlig.

Röd granit med ljusgrå inslag. Höjd 1,29 m., bredd 1,00 m.

Inskrift:

× hu . . . uk × kiluk × litu × raisa × stain × eftir × ol . . .
5 10 15 20 25 30

Ho[lmlaugr](?) ok Gillaug letu ræisa stæin æftir Ol[æif] . . .

»Holmlög(?) och Gillög läto resa stenen efter Olev(?) . . .»

Till läsningen: Inskriften börjar med sk och runorna 1 h och 2 u. Efter 2 u ett bortfall av 30 cm. längd. 3 u har bst i en spricka. 6 i är ej stunget; 13 u har förlorat ett kort stycke av hst nedtill i en flagring. I 24 e är pricken grund. I 28 r är högra bst lätt skadad. Av runan 30 är hst endast delvis bevarad i övre kanten av den stora skadan; inget spår av bst t. v. om hst. Runan har troligen varit l. — Rhezelius: Sk i inskriftens början och runorna 1 h och 2 u saknas; före 3 u läses ett a; 24 i, 29 t; 30 l saknas. — Hadorph och Helgonius:

Sk i inskriftens början och runorna 1 **h** och 2 **u** saknas; sk saknas efter 18 **a**; 24 **i**; sk saknas efter 28 **æ**; runan 30 har icke observerats. — Dybeck: Sk i inskriftens början och runorna 1 **h** och 2 **u** saknas; 24 **i**. — Brate: Sk i inskriftens början och runorna 1 **h** och 2 **u** saknas; 29—30: »Av den avlidnes namn är begynnelserunan **o** i behåll och staven av dess andra runa på 5 cm nedifrån av dess längd, som varit 7 cm; runan har alltså säkert varit **l** och namnet Olof.»

Inskriftens två första runor, som hittills icke observerats, utgöra möjligen början till namnet *Holmlaug*(*R*), samma namn som återfinnes i U 285. Avståndet mellan 2 **u** och 3 **u** är emellertid något för kort för att ge plats för minst 6 runor och ett sk. Om man räknar med att 3 **u** och 4 **k** utgöra slutet av namnet, skulle utrymmesfrågan vara löst. Å andra sidan är det icke sannolikt, att denne ristare, som tydligen i detalj beräknar sin inskrift, skulle hoppa över bindeordet **auk** mellan de båda namnen.

Det skadade namnet, som börjar med 29 **o**, har med all sannolikhet varit *Olæifr*. Också det namnet förekommer i U 285. Kvinnonamnet *Gillaug* är mycket vanligt i uppländska runinskrifter, medan det under medeltiden endast har belagts ett par gånger, jfr Sö 205.

Allt talar för att de båda runstenarna, som ursprungligen stått tillsammans, ha ristats av samme man.

287. Vik, Hammarby sn.

Pl. 178, 179.

Litteratur: B 102, L 423, D 2: 81. J. Bureus, F a 6 s. 99 n:r 26 (Aschaneus), s. 167 n:r 23 (Rhezeliuss), F a 5 n:r 174, F a 1 s. 43; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, F 1 5: 1 n:r 3, Monumenta 3, bl. 176; O. Celsius, SR 2, s. 109, 627; UFT h. 5 (1876), s. 10; E. Brate, Anteckningar 1903 (ATA), Svenska runristare (1925), s. 104.

Äldre avbildningar: Peringskiöld, teckning (F 1 5: 1); Hadorph och Peringskiöld, träsnitt (i F 1 5: 1, Peringskiölds Monumenta och B 102); Dybeck, a. a.; Brate foto 1903 (ATA).

Runstenen står i en liten åkerholme, 300 m. NV om mangårdsbyggnaden, 100 m. V om landsvägen Pickhus—Torsåker. 250 m. åt SSV står U 288. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Rydboholm».

Aschaneus anger stenens plats sålunda: »Wti Wijkbo westr gärdet i Hammarby Sokn.» Rhezelius: »J Wijks Giärde.» *Ransakningarna*: se U 289. Peringskiöld: »Wijks Norra gärde i Hammarby Sochen.» Dybeck: »Står i Viks norra gärde i en skadad och otydlig stensättning.» Brate beskriver stenens plats på följande sätt: »Omkring 45 steg väster om runstenen sträcker sig en dæld från sjön Fysingen som fortsättning af dennas sydligaste vik upp till landsvägen och därutöfver. Vid högre vattenstånd af sjön har denna dæld utan tvifvel varit öfversvämmad, så att runstenen stått ej långt från sjöstranden. Runstenen i Viks västra gärde står på andra sidan af denna dæld.»

Grå granit. Höjd 2,23 m., bredd 1,60 m. Ytan flagrar; i flagringarna är graniten mörkgrå. Ristningen är tydlig ehuru något ojämnt huggen.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter Aschaneus):

giulakr	lit	raisa	stain	eftir	sun	· sin ·	ingifast	· auk ·	inguar	· uk ·	at ·	broður	· sin ·	in ·	ybir
5	10	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60	65			
[ri]sti · runa															
70	75														

Giulakr(?) *let ræisa stæin æftir sun sinn Ingifast, ok Ingvarr auk*(?) *at broður sinn, en Öpir* [ri]sti runa[R].

»Gjulak(?) lät resa stenen efter sin son Ingefast, och Ingvar (lät) också (resa stenen) åt sin broder, och Öpir ristade runorna.»